

Sedem Bernardkovih

5.

Prešla sta pomlad in škrjančkova pesem, svetla zelenina prebujajočega se sveta je splahnela v temnejše barve, sveža rdeča kri ilovnatih, pravkar izoranih njiv je ugasnila v zamolklo rjavino, vonj po mladih gozdovih, po cvetju je tako napolnil ozračje, da že ni vzbujal nikakega presenečenja. Potem so polja zarumenela in Bernardkovi so se preganjali za gobami, vstajali so v ranih jutrih, sopihali v bregovih, se prerekali s starimi gobarji, prenašali polne košare potovkam in se prepirajoč poganjali za ceno, tekali za jagodami in borovnicami ter jih ponujali po redkih višavskih hišah, kjer so jih kupovali. Nekaj časa so nabirali smolo za starega llovčana, potem so se lotili robidovja, trgali so ga v samotnih bregovih ter ga nosili kramarju Boštjančku, hodili skrivaj po suhljad, vmes pa ropotali z motikami po domačem bregu. Ta kamnitni breg res ni hotel roditi, kakor bi bilo treba. Bele skale so se jim rogale, bolj ko je žgalo sonce, bolj zasmehljivo so gledale v njihove razpaljene obraze. Sopihali so v plitvi črnici med kamenjem, prisluškovali potrkavanju žeganjskih zvonov, ki so se oglašali pri podružnih cerkvah nedeljo za nedeljo, vdihavali jasen zrak, ki je vel skozi smrečje od lazov, zraven so pa starejši trije ves čas tehtali in iskali v mislih, če bo prišlo od kod kako presenečenje in nekako spremenilo življenje. Bilo je polno sanj, ki se niso hoteli izpolniti. Brali so v knjigah čudovite stvari, zmeraj se je zgodilo kaj lepega in na koncu tistih povesti so bili reveži zmeraj srečni. Zato so se radi pogovarjali, kako bi bilo prav, če bi tudi oni doživeli kaj nenavadnega.

Ne, zgodilo se ni nič takega. Pri Baliževih je pel gramofon, dan za dnev gramofon. Pesmi so jim postajale počasi znane, potem so se jih naveličali, sodili so, da so kričave in neprijetno piskajoče. Henrika niso kaj prida videli, spočetka se je še zasmehljivo oglasil pri plotu. Nato je postal bahato gosposki in ob nedeljah, ko polovica Bernardkovih ni mogla v cerkev, ker niso imeli obleke, se je šopiril na cesti s pisano ovratnico in bleščečimi čevlji.

»Nekateri imajo zgodaj srečo,« je skomignil oče Bernardek. »Pa ni dobro, če ste mu nevoščljivi, mogoče pa to niti ni sreča. Mlad bahač, star berač. Mi bomo pa še nekaj časa bosí.«

Res so bili bosí in za nedeljsko mašo so si izposojevali čevlje drug od drugega.

Drugeče pa Baliževih ni bilo dosti videti. Včasih so v mraku odšli proti gozdu, nihče se ni zmenil zanje. Bili so sončni dnevi in morda so se šli hladiti. Da, nekega jutra je Bernardek odkril, da se vračajo od nekod, nosili so nekaj v nahrbtnikih in molče so plezali po poti proti hiši. Mežikal je za njimi in se smehljaj. Seveda, neki opravek imajo. Več ga ni brigalo. Bil je bolj v skrbeh za svoje delo, ki ga ni bilo nič. Imel je občutek, da ljudje ne potrebujejo več novih oblek, da jim je nekdo sešil obleke, ki se nikoli več ne raztrgajo. Da, to je res, zdaj jih kupujejo na semnjih. Kupujejo kar izdelano, da nimajo z njo toliko sitnosti. Vse stare navade so opustili. Postali so nepočakani ko otroci in se nočejo jeziti z mero in podobo. Tu ni pomagalo nikako vzdihovanje. Bernardek je pljunil v roke in šel po Višavi in se ponudil za kosca. Mladi fantje so ga gledali postrani. Smejali so se mu, češ kosa ga bo vrgla, vile pa prav gotovo. Vendar je nekako zalegel, stisnil je zobe, staro telo je nekoliko zaškripalo, čez nekaj

dni se je privadilo in je delalo kot v mladosti. Ob takih prilikah je moral zgodaj vstajati in je odkril Baliževe in njih poti. Sprva se mu je nekaj zjasnilo, tlesknil je z dlanmi, potem je pljunil po tleh:

»Mene nič ne briga. Zakaj so pa orožniki na svetu? Če so poiskali mene, naj pa še druge.«

Kljub temu sta se nekega dne oglasila pri Baliževih dva orožnika, ko sta šla mimo. Hodila sta okoli hiše in ogledovala drva, potem so ju napolili k Bernardku. Tomaž je bil ravno prišel z dnine in je premleval kos kruha ter ga zalival s kozjim mlekom. Bil je ves zamaknjen v večerjo in je nekoliko osupnil. Orožnika sta se pa ozirala samo po drveh, primerjala sta nekatera polena, nato je dejal starejši skoraj z nekim olajšanjem:

»Prav res sem mislil, da bo spet kaka sitnost. No, dobro ste se zavarovali, Tomaž!«

»Ali je spet kaj izginilo?« je vprašal Bernardek s polnimi usti.

»Eh, vi niste kradli,« je dejal orožnik srdito, »pa ptiček se bo že ujel, čeprav še lepo poje.«

To je Bernardek razumel tako, kot da so mu že na sledu. Skomignil je z rameni in mirno izpil mleko.

»Naj se pa. Meni je napravil zadosti škode in kozo mi je mislil ukrasti, kdor je že bil.«

Tako so šli k jeseni v večnem delu in skrbi za jutrišnji dan. Po polju je gomazelo ljudi in Bernardkovi so pomagali, kjer so mogli, z neko strastjo so lazili za delom. Danes so šli k enemu, drugič so se razkropili, tam so dobili košaro krompirja, drugod samo kruha in eden jim je obljubil, da jim pripelje drva iz hoste, naj si jih naberu. V Bernardku je plalo novo življenje, telo se mu je posušilo, postalo je žilavo in rjavo, skakal je sem in tja in računal in štel. Da, zima bo dolga in na neki način bo treba živeti. Onstran vode je zorelo nekaj vinogradov, po vrtovih je dišalo po sadju. Potem so prišli deževni, dolgočasni dnevi. Od drevja se je osipalo listje in nad svetom se je zgrinjala prtajena žalost. Po cesti so prihajali škripajoči vozovi z drvni, vozniki so hripavo kričali na živino. Tedaj je Bernardek vzdihnil, ponudil se je za delavca in šel pomagat napravljat drva. Prihajal je domov premočen in utrujen, dišal je po lesu in vlagi, pa je vendar še vsak večer iskal, kje bi se dalo odkriti kako delo. Otroci so vlačili iz hoste drva. Tisti, ki je obljubil, je bil mož beseda, pripeljal jih je zvrhan voz. Drobili so veje in jih skladali ob steni. Bernardek je bil nekoliko v zadregi:

»Glej, ponudil bi ti kaj, pa nimam. Pa kadar bom imel, bom prvega tebe povabil.«

Potem se je spomnil na lesnike in pognal otroke po odročnih lazih. Veseli so iskali in nosili domov polne košare.

»No,« je sodil Bernardek, »to bi itak segnilo in letos je že tako dosti sadja. Ali ne bi še pri nas kuhali?«

Po dolgem oklevanju je poslal po kotel v Podgorje. Stara Martinovka ima tako majhno posodo, čemu je ne bi odstopila za dan ali dva. Bil je zanj nekak praznik. Važno je razkladal, kako je treba pripraviti drva in vodo. Čepel je s fanti pred kotlom in blaženo strmel v curljajočo tekočino.

»To diši!« je mlasknil z jezikom. Izpil je prvi kozarček.

»Dober bo,« je ugotovil. »Prav je, da je nekaj takega pri hiši.«

Potem je natočil še Tonetu. Fant je presenečeno pogledal, srebnil je enkrat in se nakremžil ter odložil kozarček.

»Ali ne boš?«

»To ni kaj prida.«

»Ti kaj veš! Najmanj po trideset lir bo liter.«

Tone je nekaj časa premišljeval.

»Potem prodajte in kupite nemu čevlje.«

»Viš ga!« je razočarano dejal Bernardek.

Počasi je začel tehtati sinove besede. Videl je vseh sedem obrazov okoli kotla, strmeli so v ogenj in pričakovali so nekaj lepega zaradi očetovega blaženega obraza. Da, fant ima glavo na pravem koncu. To žganje bo počasi splahnelo, nihče ne bo vedel za dobro voljo, nekoliko za zajtrk in kozarček ob mrzlih dneh — čevlji pa ostanejo. Začel se je smejati.

»Zakaj se smejete?«

»Dobro se mi zdi, iz žganja bomo napravili čevlje.«

Vendar mu je bilo težko, ko je nesel žganje Pograjcu, da ga spravi v Ljubljano. Dati ga je moral po dvajset in še nekaj za pot. Če bi šel sam, bi gotovo dobil več.

»Ne izplača se,« je preračunal. Dobil je denar in tiho odšel. Saj zmeraj ne bodo taki časi in bo že še našel kak kozarček. Ko pa je znova ugledal pred seboj sedem vprašujočih obrazov, si je dejal:

»Za enega sem že brez skrbi.«

Ko so se gnali z motikami po zemlji v bregu in jo čistili za bodočo pomlad, je prišel iz hoste stari Vrdnik. Bil je to svetopisemsko resen mož in kadar je spregovoril, so se ljudje ustavili in poslušali. Vsaka misel kos kruha, vsaka beseda cekin. Zato je bil dolgo let za župana in občinskega moža. Ko je pa ostarel, je pustil časti. Zdaj je hodil po svetu in se vsemu čudil. Ustavil se je sredi ceste in sklepal roke:

»Glej, glej, kdo bi si to mislil!«

Pri Bernardkovih se je naslonil na plot ter si prižgal pipo. Začuden je strmel v ozke lehe med skalami ter kimal:

»Tu je neka napaka, kdo bi si mislil! Spodaj preveč zemlje, da je ponekod neobdelana, tu grizete v skalo. Da, vsak po svoje trpimo.«

»Nekako se živi,« je dihal zasopli Bernardek.

»Seveda se živi, tudi tisti, ki leze na vislice, še živi. Pa kako?«

Bernardek se ni skušal spuščati v prepir. Sploh se je navadil molčati. Saj bi mu lahko ob vsaki priliki oponesli, da je sedel sedem dni. Odkar ga je pri košnji eden izmed pijanih fantov napadel s kurjim tatom, se je izogibal pogovorov, kjer bi moral povedati svoje mnenje.

Vrdnik je dolgo tehtal široki breg, nato je majaje z glavo odšel. V bregu je pa rilo v zemljo osem ljudi, še najmlajši je drezal s polenom po prsti in kričal: »Hijo! Hijo!« Morda je to vzpodbujalo njih misli, da so si predstavljali, kako orjejo z močnimi konji široke njive ob beli cesti...

Potem se je počasi približala zima, zemlja je pomrznila, pohiteli so z drvni, potem so se ceste razmehčale, snežilo je in deževalo in morali so

ostati pod streho. Mlajši so ostali na peči, starejši so z neko nevoljo hodili v šolo. Prišli so prazniki, tepežkali so po Višavi, koledovali kot Trije kralji — Bernardek jim je bil napravil bleščeče se zlate papirnate krone — prezebali so za pustnimi šemami, nato so se dnevi prevalili v novo pomlad.

Pozimi so več dni presanjali. Njih sanje so bile skromne, par voličkov, dobra krava in nekaj zemlje. Včasih se je kateri izmed mlajših spomnil in je rekel:

»Jaz bom general.«

Pogledali so ga začudeno, Franček je navadno zaničljivo oponesel:

»Toliko kot jaz škof.«

»Vse se lahko zgodi,« je rekel Bernardek prizanesljivo. »Bral sem, da so se že zgodile čudovite stvari, človek si niti misliti ne more. In svetniki so bili tudi revnega stanu, ali ne?«

»Lahko da so bili,« je pomirljivo dejal Tone, »ampak cesar ali kralj ne more postati človek kar tako.«

»V Ameriki postane lahko predsednik.«

»Pa samo eden,« sta skomignila Franček in Tone, »nas je pa sedem. In šolan mora biti. Kdor je pa revež, ne more v šole.«

»Včasih se naučijo sami,« je zamišljeno pravil Bernardek. »Ravno v Ameriki, sem slišal, delajo tako. Čez dan delajo, zvečer se učijo.«

»Jaz bi ne mogel, kadar sem utrujen. In pri nas tudi luči ne prižgemo, ne?«

»Tudi za to je treba denarja,« je vzdihnil Bernardek. »Revež ostane zmeraj revež. Mislim, če bi imeli samo še kako njivo, koj bi nam bilo bolje.«

»Dve njivi najmanj.«

»In kravico.«

»In travnike.«

»Pa nekaj gozda.«

»Potem bi bili kar gruntarji.«

»Kakopa, toliko, da bi ne bili lačni. Morebiti ga bomo kdaj imeli. Ampak takrat boste že tako veliki, da meni ne bo nič več do vsega in bom že utrujen, da se ne bom mogel premikati.«

Zagledali so se v temo in videli pred seboj tiho življenje. Zunaj je pa snežilo in kdor se je ozrl skozi tesno okno, je videl, kako se drevje upogiba pod neznansko težo.

(Dalje prihodnjíč.)

TIBETSKI REKI

Kdor še nikdar ni videl lastne sence, se smeje senci drugih ljudi. V mestu deli lovec divjačino in kože, še preden gre na lov.

Mar se ne sramuješ, da tat, ki te obišče, ne najde ničesar, kar bi odnesel!

Priden mož nosi morsko vodo vrh gore, če nima drugega dela.